

dr hab. Agnieszka Rzepka, prof. PL
Katedra Ekonomii i Zarządzania Gospodarką
Wydział Zarządzania
Politechnika Lubelska

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Iwony Gołąb - Kobylińskiej
pt. „Model zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych
i średnich przedsiębiorstwach” napisanej pod kierunkiem naukowym promotora
prof. UEK dr hab. Barbary Siuta – Tokarskiej, w Akademii WSB w Dąbrowie
Górnicznej

1. Formalne i prawne podstawy wykonania recenzji

Formalną podstawę opracowania niniejszej recenzji stanowi pismo Dziekana Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej dr hab. Katarzyny Szczepańskiej – Woszczyzny, prof. AWSB, z dnia 16 czerwca 2023 r., informujące o powierzeniu mi roli Recenzenta.

Zgodnie z wymogami stawianymi pracom doktorskim w art.13. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.Nr 65, poz.595 z późniejszymi zmianami), rozprawa powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

2. Ocena doboru problematyki badawczej oraz tematu rozprawy

Zmienność otoczenia, w którym przyszło funkcjonować współczesnym przedsiębiorstwom determinuje je do podejmowania działań, których celem jest usprawnienie procesów pozwalającym na sprawne funkcjonowanie w strefie społeczno – gospodarczej. Przedsiębiorstwa powstające w fazach rozwoju całego sektora małych i średnich przedsiębiorstwa [MŚP], swoją działalność rozpoczynały w momencie, gdy

informacja jak i metody zarządzania nią, nie były jeszcze powszechne w Polsce. Obecnie w społeczeństwie informacyjnym, to właśnie informacja stała się głównym źródłem transformacji, praktycznie we wszystkich dziedzinach życia. Powstanie terminu zarządzanie informacją związane było z szybkim rozwojem technologii teleinformatycznych. Masowy wzrost liczby przedsiębiorstw, jak i twarde zasady konkurencji uświadomiły przedsiębiorcom wagę, jaką niesie ze sobą informacja i wiedza. Zarządzanie nimi w organizacji, stanowi już nie potrzebę a konieczność dla rozwoju i osiągnięcia założonych celów. Dziś, korzyści płynące z pozyskiwania, gromadzenia jak i przechowywania wiedzy, to realne przełożenie na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. Wiedza jest więc, główną kategorią opisującą organizację uczącą się, ale również jest ważnym, dynamicznym czynnikiem otoczenia. Organizację opartą na wiedzy możemy nazwać innowacyjną lub inteligentną. Wszyscy pracownicy tego typu organizacji wyrażają gotowość do uczenia się, co oznacza zachęcanie pracowników do zgłębiania problemów ciągłego poszukiwania usprawnień i sposobów podnoszenia konkurencyjności. Współczesne przedsiębiorstwa dla uzyskania przewagi konkurencyjnej oraz osiągnięcia sukcesu rynkowego potrzebują informacji aktualnych i ważnych, niezbędnych do podejmowania decyzji, które cechują się szybkością pozyskiwania, wiarygodnością, trafnością oraz kreatywnością w ich wykorzystywaniu. Tak więc, zarządzanie informacją w przedsiębiorstwie staje się jednym z kluczowych elementów do przetrwania i rozwoju w gospodarce opartej na wiedzy w świetle zmian w otoczeniu organizacji XXI wieku. Problematyka ta, stała się główną koncepcją rozważań Doktorantki, która postawiła sobie za cel opracowanie modelu zarządzania informacją w MŚP.

Po zapoznaniu się z treścią rozprawy pt. *Model zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach*, stwierdzam, iż dokonany przez mgr Iwonę Gołąb - Kobylińską wybór problemu naukowego spełnia oczekiwania i wymogi stawiane rozprawom doktorskim. Problematyka podjęta przez Doktorantkę pozostaje aktualna i ważna, zarówno z perspektywy bieżącej debaty naukowej, jak również wyzwań praktyki współczesnego zarządzania w zmiennym otoczeniu.

Na podstawie powyższego, stwierdzam, iż zarówno wybór problematyki, tematu jak i cel badawczy rozprawy doktorskiej jest właściwy, nie tylko z punktu widzenia teorii, ale również praktyki zarządzania.

3. Ocena celu pracy oraz hipotez badawczych

Poszukując odpowiedzi na określony problem badawczy, mgr Iwona Gołąb - Kobylińska sformułowała cel główny dysertacji – *opracowanie modelu koncepcyjnego zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach, a także zweryfikowanie empirycznych ścieżek realizacji tego procesu w ramach poznania naukowego*. Realizację celu głównego uzupełniła poprzez cele cząstkowe tj. (1) dokonanie przeglądu, usystematyzowania i doszczegółowienia podstawowych pojęć, niezbędnych dla opracowania modelu koncepcyjnego zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach; (2) wykazanie wpływu ustrukturyzowania przepływu informacji w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach na poziom ryzyka naruszenia praw i wolności osób, których te dane dotyczą, w odniesieniu do głównych procesów przetwarzania informacji; (3) wyodrębnienie w małych i średnich przedsiębiorstwach głównych procesów, metod i narzędzi przetwarzania informacji w zakresie danych osobowych; (4) identyfikacja kluczowych aktywów w przedsiębiorstwach, biorących udział w przetwarzaniu informacji w zakresie danych osobowych, wiążących się z wysokim ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych; (5) rozpoznanie uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych w małych i średnich przedsiębiorstwach dla potrzeb zarządzania informacją w zakresie danych osobowych, niezbędnych do osiągnięcia akceptowalnego poziomu ryzyka, związanego z możliwością naruszenia praw i wolności osób w związku z przetwarzaniem ich danych.

Poszukując odpowiedzi na postawiony problem badawczy, Doktorantka sformułowała główną hipotezę badawczą tj. (HG) „*Przetwarzanie danych osobowych w przedsiębiorstwach stanowi integralną część zarządzania informacją, przy czym wśród małych i średnich przedsiębiorstw odnotowuje się określoną specyfikę tego procesu, powiązaną z ich charakterystyką w zakresie funkcjonowania na rynku gospodarczym*”. Ponadto sformułowano 5 hipotez cząstkowych. Zasadniczo zostały one sformułowane poprawnie, jednak w moim odczuciu, dość zachowawczo (większość z nich wskazuje na istnienie statystycznego związku z poszczególnymi zmiennymi), a sposób ich wprowadzenia w odniesieniu do obranego podmiotu badań nie jest jednoznaczny.

Na podstawie zaprezentowanego przeglądu literatury oraz raportu z badań empirycznych można stwierdzić, że zamierzenia badawcze zostały zrealizowane, zaś postawione przez Autorkę cele osiągnięte. Cel główny oraz cele szczegółowe dysertacji, sposób prowadzenia wywodu naukowego oraz umiejętności formułowania niezależnych, oryginalnych i zarządzanie wiedzą informacyjną, przedsiębiorczość i zarządzanie publiczne został uszczegółowiony w pytaniu badawczym: „w jaki sposób jest realizowane zarządzanie informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach?”. Wyzaczył on zakres przedmiotowy rozprawy, który obejmował zagadnienia dotyczące przetwarzania danych osobowych w przedsiębiorstwach jako integralna część zarządzania informacją w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Podmiot badań stanowią przedsiębiorstwa sektora MŚP z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw, funkcjonujących w województwie śląskim. Doktorantka zastosowała trzy - etapowy proces badawczy obejmujący zarówno etap analizy literaturowej, opracowania metodyki badań jak i badań własnych. Badania ilościowe zostały przeprowadzone w trzech okresach czasowych tj: badania pilotażowe – sierpień 2021, badania właściwe: październik 2021 – marzec 2022 oraz badania jakościowe: kwiecień – maj 2022.

Praca posiada szereg walorów jednoznacznie wskazujących na to, że jej Autorka opanowała umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Przede wszystkim, czytelnika uderza ogromna erudycja doktorantki jak również doskonała znajomość nie tylko podstawowych pozycji literaturowych z badanej tematyki, ale także ogromnej liczby dzieł peryferyjnych, ale bynajmniej nie drugorzędnych. Znajomość tak obszernej literatury nie tylko ułatwia prowadzenie głównego wywodu naukowego, ale jednocześnie sprawia, że jest on barwny bogactwem przykładów i powołań literaturowych.

Teoretyczno – empiryczny charakter rozprawy zdecydował, iż Doktorantka zastosowała zróżnicowane metody badawcze: krytyczna analiza literatury, badanie ilościowe, jakościowe czy analiza statystyczna. W części teoretycznej, stosując metodę analizy logicznej oraz dedukcji Autorka wykorzystwała 556 pozycji, stanowiących opracowania zwarte, publikacje w czasopismach naukowych, 18 źródeł internetowych, 16 aktów prawnych, 13 rekomendacji oraz 4 dokumenty normalizacyjne. Przywołane pozycje potwierdzają, iż Doktorantka bardzo dobrze rozpoznała krajową oraz zagraniczną literaturę przedmiotu.

W części empirycznej Autorka zaprezentowała wyniki badań własnych, zrealizowanych z wykorzystaniem metod ilościowych oraz jakościowych, co potwierdziło, że posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

4. Ocena układu pracy i ocena merytoryczna rozprawy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, spisu tabel, wykresów i rysunków, aneksu, bibliografii oraz dwóch załączników. Całość obejmuje 410 stron (351 stron tekstu), co stanowi o dość imponujących rozmiarach rozprawy doktorskiej. Układ pracy jest dość przejrzysty. Struktura pracy jest podporządkowana osiągnięciu zarysowanych wyżej celów badawczych i została uporządkowana w sposób klasyczny tj. teoria, metoda, empiria. Sama konstrukcja pracy jest spójna, a jej poszczególne części przedstawiają w sposób uporządkowany i przemyślany podejmowane zagadnienia. Część teoretyczna, dotyczy uporządkowania pojęć w zakresie informacji, gromadzenia i przetwarzania, zarządzania informacją. Są to główne obszary, na których koncentrują się rozważania, jednocześnie sytuując rozprawę w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. Dalsza część dysertacji, składa się z rozdziału zawierającego opis metodyki badań wraz z modelem badawczym oraz z rozdziału prezentującego wyniki badań własnych Autorki. Warto było jednak bardziej proporcjonalnie podzielić treści, zwłaszcza w obszarach teoretyczno – empirycznych. Uwzględniając fakt, iż część teoretyczna (rozdział I-III) jest dość obszerna można było zrezygnować z prezentacji pewnych zagadnień, jak np. ewolucja procesów przetwarzania informacji tabela 1.7 s. 75-77. Wydaje się, że wiele fragmentów rozdziału I można było zdecydowanie pominąć, albo też połączyć w bardziej logiczny sposób (np. tabela 1.8, s. 86, rysunek 1.7, s.92, czy rysunek 1.8, s.93 w rozdziale I), nie tracąc przy tym wartości merytorycznej.

Zasadniczą treść rozprawy poprzedza wstęp, który zawiera uzasadnienie wyboru tematu, podstawowe obszary badań oraz definicję kluczowych pojęć. W tym fragmencie Doktorantka wskazuje luki badawcze oraz pytania, na które poszukuje odpowiedzi w trakcie realizacji projektu badawczego, a także formułuje cele i hipotezy. Wstęp stanowi klarowne wprowadzenie do analizowanej problematyki.

W pierwszym rozdziale, stanowiącym swoiste wprowadzenie do rozwijanych w dalszych częściach rozważań, Autorka uporządkowuje pojęcia informacji w ujęciu

historycznym czy metody identyfikacji, gromadzenia i wyszukiwania informacji. Skoncentrowała się na analizie zagadnienia zarządzania informacją w przedsiębiorstwie oraz charakteryzuje technologie wspierające procesy przetwarzania informacji. Zawartość merytoryczna tego rozdziału, w moim odczuciu jest pozytywna, jednak z punktu widzenia głównego problemu badawczego można byłoby go zmodyfikować np. informacje nt. Rewolucji Przemysłowej s.144-145, rozdział II lepiej wpisywała by się do rozdziału I.

Rozdział drugi poświęcony jest determinantom kształtującym nowe paradygmaty zarządzania innowacja a mianowicie prawo do ochrony prywatności. Autorka przedstawia istotę ochrony danych osobowych w kontekście prawa do ochrony prywatności jako zagadnienie bazowe dla potrzeby zrozumienia szeroko pojętego zarządzania informacją. Doktorantka scharakteryzowała dane osobowe w prawodawstwie Polski i Unii Europejskiej. Ponadto Autorka zaprezentowała cykl życia informacji (s.127, rysunek 2.2) oraz spróbowała zaprezentować holistyczne ujęcia podejścia do przetwarzania danych osobowych w przedsiębiorstwach. Bardzo interesujący podrozdział 2.4 (s.132-150) poświęcony konwergencji technologicznej a ochroną przed skutkami naruszeń obowiązującego prawodawstwa, wg mojej oceny, powinien być zdecydowanie podrozdziałem 2.3, a obecny 2.3 (s.126-131) zaś podrozdziałem 2.4. Pewnym niedosytem, w moim odczuciu jest brak przedstawienia własnej próby holistycznego ujęcia ww. obszaru co wydaje się, dopełnieniem uwarunkowań wpływających na zastosowane mechanizmy.

Rozdział trzeci – metodyczny - zawiera opis metodyki badań, ze wskazaniem przedmiotu i podmiotu badań, charakterystyka modelu badawczego wraz ze szczegółowymi hipotezami oraz zastosowane metody gromadzenia i analizy danych. Wskazano dobór próby badawczej oraz opracowanie narzędzi badawczych. Tytuł rozdziału III, tj. „*Założenia koncepcyjno – metodyczne pracy badawczej*” można by zastąpić jako „*Metodyka i proces badawczy*”. W rozdziale tym Autorka zaprezentowała zakres przedmiotowy, podmiotowy, przestrzenny i czasowy badań co jest kluczowym obszarem niniejszej pracy. Niemniej jednak opis pt. „*Cel i opis przedmiotu oraz podmiotu badań*” jest za obszerny i nie do końca przedstawia istotę wskazanego tytułu. Ten fragment, w moim odczuciu, można było zaprezentować w rozdziale I. Natomiast kolejna część, dotycząca zakresu przestrzennego czy czasowego badań prezentuje bardzo dobrą podstawę do prowadzonych badań. Podrozdział dotyczący założeń badawczych i uwag metodycznych

klarownie wskazuje lukę poznawczą, empiryczną w tematyce zarządzania informacją w zakresie danych osobowych wśród MŚP. Dużym walorem tego fragmentu pracy jest graficzne ujęcie etapów realizacji procesu badawczego, jak również kryteria i dobór obiektów badawczych, co oceniam dość wysoko.

W rozdziale czwartym pt. *„Zarządzanie informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach – próba konceptualizacji zagadnienia w ujęciu modelowym”* Autorka ukazuje istotę, rys oraz paradygmaty zarządzania co jest dość istotnym aspektem w odniesieniu do całości rozprawy. Doktorantka zaprezentowała modele badawcze w naukach o zarządzaniu i jakości, co jest podstawą budowy autorskiego modelu. Bardzo wartościowym, w mojej ocenie, fragmentem tego rozdziału jest podrozdział 4.5 pt. *„Model koncepcyjny zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach – opracowanie autorskie”*. Jednak znów Autorka przedstawia za dużo informacji wprowadzając drobny chaos, gdyż uważam iż fragmenty 4.5.3- 4.5.6. są zbyteczne. Wg mojej oceny rozdział IV powinien znaleźć się w części teoretycznej. Np. cały podrozdział 4.3 świetnie korelowałby z rozdziałem I. Nie wiem z czego wynikała taka kolejność rozdziałów oraz dlaczego Autorka nie podjęła np. tematu ryzyka w kontekście ochrony danych osobowych w części teoretycznej, co świetnie wpisałoby się w tamten fragment dysertacji. Jednak w moim odczuciu, Doktorantka, powinna omówić zaprezentowany koncepcyjny model zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach, który zamieszczono tylko w formie graficznej (rysunek 4.15, s. 259).

Rozdział piąty prezentuje wyniki badań empirycznych. Jest on zdecydowanie najwartościowszym fragmentem opiniowanej dysertacji. Analizie poddano interpretację przeprowadzonych badań w obszarze zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach w oparciu o badania ilościowe a następnie jakościowe. Doktorantka zaprezentowała również weryfikację empirycznych ścieżek realizacji zarządzania informacją w zakresie danych osobowych poprzez prezentację analizy ścieżek dotyczących zależności między dwiema zmiennymi. Dość precyzyjnie i trafnie zinterpretowano poszczególne wyniki. Zaprezentowane wyniki badania ilościowego oraz jakościowego mają dużą wartość zarówno dla teorii jak i praktyki zarządzania.

Końcowy fragment rozprawy doktorskiej zawiera syntetyczne podsumowanie postępowania badawczego oraz wnioski końcowe. Autorka wskazuje kierunki dalszych

rozważań naukowych w obszarze prezentowanej problematyki. Zaprezentowany model koncepcyjny zarządzania informacją (R. 4.5.7., s.259) jest podsumowaniem aspektów teoretyczno – praktycznych, nie mniej jednak brakuje rzetelnego wyjaśnienia zależności zobrazowanych graficznie. W moim odczuciu, część dotycząca wniosków warto było rozwinąć odnosząc się do teorii funkcjonujących w literaturze przedmiotu oraz konfrontując wyniki badań własnych z wynikami innych autorów, tym bardziej że we wcześniejszych rozdziałach dysertacji Autorka wykazała się szeroką wiedzą w tym zakresie.

Kończąc rozważania dotyczące warstwy merytorycznej można stwierdzić, że rozprawa:

- spełnia kryteria uznania jej za pracę doktorską z uwagi na jej poznawczy, posiadający cechy oryginalności charakter,
- cechuje się poprawnością rzeczową. Autorka wykazuje się w pracy dobrą znajomością literatury przedmiotu i rozważań,
- odnosząc się do treści pracy należy stwierdzić, że zarówno w dyspozycji pracy jak i prowadzonych rozważaniach Autorka przestrzega zasady kompletności – praca obejmuje wszystkie istotne dla analizy postawionego problemu elementy,
- postępowanie Doktorantki w procesie analizy wyników przeprowadzonego badania oceniam pozytywnie.

5. Ocena strony formalnej i zagadnień terminologicznych rozprawy

Treść rozprawy wskazuje, iż mgr Iwona Gołąb - Kobylińska prawidłowo używa pojęć z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości. Trafnie definiuje główne pojęcia dysertacji tj: „zarządzanie informacją”, „modele zarządzania”. Autorka sprawnie prowadzi logiczny wywód. Formalna strona rozprawy jest prawidłowa i stanowi jej olbrzymi atut. Zarówno wszystkie elementy graficzne, przypisy oraz bibliografia zostały sporządzone z należytą starannością. Trafnym zabiegiem porządkującym są liczne zestawienia tabelaryczne, rysunki oraz właściwa interpretacja wyników.

6. Konkluzje recenzji

Po zapoznaniu się z przedstawioną do recenzji rozprawą doktorską mgr Iwony Gołąb – Kobylińskiej pt. *„Model zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach”* napisanej pod kierunkiem naukowym promotora prof. UEK dr hab. Barbary Siuta – Tokarskiej, w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, stwierdzam, iż stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a Doktorantka opanowała wiedzę teoretyczną z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości. Zarówno treść rozprawy, zastosowana metodyka jak również postępowanie badawcze potwierdzają, iż mgr Iwona Gołąb - Kobylińska posiada umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Zauważalna jest samodzielności i dojrzałość naukowa Doktorantki. Wartość recenzowanej pracy polega na analizie, uporządkowaniu i scharakteryzowaniu istniejącego dorobku naukowego w eksplorowanej dziedzinie wiedzy, a także we właściwym zaprojektowaniu postępowania badawczego. Zarówno warstwę teoretyczną jak i metodyczną oceniam wysoko.

Reasumując należy podkreślić, że recenzowana praca świadczy o dużym zaangażowaniu Doktorantki, jej dociekliwości badawczej oraz umiejętności prowadzenia analizy.

W oparciu o tak rozpoznane walory dysertacji mgr Iwony Gołąb – Kobylińskiej pt. *„Model zarządzania informacją w zakresie danych osobowych w małych i średnich przedsiębiorstwach”* spełnia wymagania określone w art.13. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.Nr 65, poz.595 z późniejszymi zmianami), upoważnia mnie do wystąpienia do Rady Naukowej o przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie do publicznej obrony.

Lublin, 16.08.2023